

Szíves szobor

Civil pihenőben áll a parton, ércbe öntve, Juhász Gyula. Jobb lábán a súly, a bal egy kicsit előrébb lép. Jobb keze a zsebben, a balban nagykarimás kalapja. Azon túl, hogy pár évvel ezelőtt megfordult, és azóta a víz felé néz, az arra járók pedig a talapzatba véssé olvashatják versét, legföljebb annyi történik vele, hogy galambok szállnak a fejére. Balgák a galambok, nem tudják, áldást érdemel az a fej, fehér foltjukat csurgatják le rá. Szoborsors, aki nagy ember lett, az utókor madarától el kell viselnie.

Most látom, emberek is elirigyletek a galambok hátra hagyott fehérségét. Bajoldalt, a kabát hajtókája alatt, virító fehér szív ékeskedik. Miközben előtte lassan ballagok, nem azt hallgatom, mit sügnak a habok — inkább sirni tudnék, amikor a hajdan szőke folvó mocsos feketeségét látom! —, belegendolok a szobrok lelkébe. Hirtelen fölvonul előttem Szeged szinte minden szobra. Alig van közöttük, amelyiket ki ne egészítette volna városunk népe. Így mondom, népe, pedig tudom, az ostobábbak közül való, aki kezét emel a szoborra. Látom azt a sziszifuszi küzdelmet, amelyik mindig visszarágasztotta muzsikás cigányunk hegedűjére a csigát, mert valakik mindig letördelték. Elém kanyarodik a kubikosok csoportja is, néhány évvel ezelőtti csonkolt változatban. Előjön a könyvtáralapító nemes férfiú arcmása is, összekérve, szájába erőltetett cigarettákkal. Is-tenem, micsoda hőstett! Jön utána lesütött szűzieséggel az a fehér leányzó, akinek mocsok szurokkal kenték a testét, aztán a gubbasztó, kucsmás és kutyás legényke, akiből ke-

resztes vitézt szerkesztett valamelyik utód, ráfőstve a hátára a zöld keresztet. Tessék csak belegondolni, mekkora kurázi kell ehhez is. Hozni a spriccelőt, megnyomni a gombot, és permetes áldást hinteni rá, hithű keresztény metódusban! Némelyik már megérdemelné, hogy társ-szerzőként ráírják a nevét a talapzatra, legalább annyira, mint az az ódivatú szerkesztő, amelyik mindenáron ingerenciát érez némely kéziratok megcsontítására. Ehhez képest Juhász Gyula elővilágító szíve valóságos ajándék!

Még mindig sötéten sügnak a habok, ezért azon töröm a fejemet, hogyan tudott oda fölmászni a neve nincsen társzerző. Életnagyságúnál nagyobb a szobor, és a talapzat a legalább embermagasságú. Ha egymás nyakába álltak, legfölül a főstékes akkor is cirkszosnak kellett lenniük, mert két ember kevés hozzá. Létrát vitt volna? Észreveszik, nem lehet. Éjjel kellett csinálnia, kifizelve, mikor megy el a posztos rendőr, mert akkor sejtetni lehet, nem jön még egy. De éjjel még nagyobb kockázat szoborra mászni. Ha mégis följut a talapzatra, alig tud megkapaszkodni, annyira lesimította a kabátot az ere-

deti szobrász. Látszik a művön, nem reszketett az illető keze. Vagy sablont vitt magával — nem látszik sablonnak —, vagy nagyon elmélyedt alkotásában. Kapaszkodva, fél lábon állva, el lehet mélyedni? Ezért az egy munkáért fölvenném freskófestőnek, és mindjárt megspórolhatnám az állványzatot. Mégis igaz, minden szakmában vannak még kiaknázatlan tartalékok? Legföljebb az arra járó felhőnek támaszthatta hátát, aki ezt megcselekedte.

Sajnos, nem tudok annyit ideig haragot tartani, az ismeretlennel, hogy meg ne bocsássak neki. Tudom, nincsen jogom egy egész város, sőt az egész ország nevében földolgozást osztogatnom, de gyalog vagyok, megengyhölök iránta. Eszembe jut szerencsétlen sorsú költőnk utolsó kötet. Fiatalok, még itt vagyok! — ez volt a címe. Hátha jázminlelek szorult abba is, aki üzenetet akart hátrahagyni: Juhász Gyula, még itt vagyunk! Aláírás: Fiatalok. Mert kóbor szobormocsoklónak rosszindulattal se nevezném az illetőt. Egyetlen beavatkozó-nak nem adnék mentséget, sőt beleverném az orrát saját szürkába mindnek, de ennek az egynek meghagynám a szívét, ott a költő hajtókája alatt. Mert életnagyságúnál is nagyobb költőnk nem csupán talapzatba véshető verseit hagyta ránk, hanem minden versében dobogó, szenvedő szívét is. Ha a szobrász faragta volna rá, didaktikusnak mondanánk, de így ismeretlenül naiv egyszerűséggel a lényegét tette hozzá, aki akár nvaka kitorését is kockáztatta. Ennél pontosabb találatl szíven löni se lehetne valaki!

Horváth Dezső

A tanári bizonyítvány

Pedagógiai szabadság az oktatási törvény előtt is volt, s utána is csak annyi lesz, ahány szuverén egyéniség áll a katedrán, marad a pályán. Az oktatási törvény a pedagógiai szabadságban csupán annyi megújítást hozott, hogy legitímálta a tananyag és a tankönyv megválasztásának szabadságát.

A jogi deklaráció persze nem jelent azonnal érvénybe lépő gyakorlatot. Illúzió lenne egy szigorúan hierarchikus társadalomban alulról építkező iskolák működésének feltételezése. A magyar iskolarendszer önállósága, önfejlesztő képessége a társadalmi-politikai intézményrendszer reformjának függvénye. Az oktatási törvény, mint kívánatos cél, megelőzte a társadalmi gyakorlatot, s ez nem idegen a törvény természetétől. De amikor érvényesülését számunkra kérjük, ne feledjük: az iskolai demokrácia csak az általános demokratizálódással teremthető meg. Az önállóságnak sokféle korlátja létezik. Ilyen például a felsőoktatási iskolák maximalizmusa. Objektív fék a demokratikus tömegiskola, ahol a „minél nagyobb tömegek jussanak bizonyítványhoz” cél mellett nem jut energia a hatékonyság-

ra, az emberi minőségekre, a működőképes tudásra.

A legmakacsabb fékeket a pedagógusok saját korlátai jelentik. A tanári szabadsághoz nagyfokú felkészültség és felelősség kell. Az alkotó, a teremtő pedagógia pedig időigényes. Mikor van szabadideje annak a pedagógusnak, aki kötelező órászámai mellett 50 százalékból túlórára is kötelezhető? Marad-e ideje és energiája a felkészülésre, ha már a patyolatba sem viszi el a szennyest.

Az egyik jeles vidéki gimnázium igazgatója szerint: az iskolák nem a minőségben érdekeltek, hanem az olcsó megoldásokban. Képzetlenségnek tűnik, de igaz, a jelenlegi szabályozások szerint anyagilag akkor járnának jól, ha képesítés nélkülieket alkalmaznának. Egy másik gimnázium igazgatója pályakezdő, rutintalan tanárai miatt aggódik, akik szüntelen szorongásban élnek amiatt, hogy elégséges tudást adnak-e tanítványaiknak. Az alternatív tananyagoknál nem a vagy, hanem az ezt is, azt is látszólagos biztonsága vezérli őket.

A főiskolai, egyetemi felvételeknél ugyanis a kiegészítő és a törzsanyag egyformán fontos lehet, de még

az is, ami ezeken innen és túl van. Az ilyen maximalista pedagógiai törekvések tükröke az a diák, aki nekimegy a tananyagnak, és szelektálás nélkül befűlázza.

Az élet komédiája, hogy a felvételi vizsgákon gyakran ezeknek van a legnagyobb esélye, míg az esztétikusan, vitatkozó, mérlegelő diák hátrányos helyzetbe kerülhet.

A pályákra alkalmatlan, a szürke tanárok óráin a diákok ásitóznak, leveleznek, beszélgetnek. Tulajdonképpen végtelenül toleránsak, hiszen ki is fűtülhetnek a tanárt, ha nyolcévi tanulás után elfogadhatóan olvasni és számolni sem tudnak. A szülők többsége sem perlekedik az elmulasztott lehetőségek miatt. Ha pénze van, túlórákkal pótolja mindazt, amit az iskola elmulasztott —, ha pedig nincs, belenyugszik abba, hogy csemétéje elégséges, vagy alig közepes. Sok gyerekről talán soha nem derül ki: lehetne jó, vagy a jónál is jobb. Azt megközelítően tudjuk, az ifjak mivé lettek az iskola által, de arról pusztán csak sejtéseink vannak, mit vesztek, vagy mit nem nyertek el az iskola miatt.

Z. E.

SZAB

Két kiadvány

A Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottsága az elmúlt év végén két fontos kiadványt is megjelentetett. Az *Alföld medencealjának szerkezetfejlődése* címet viselő nem túl vastkos, ám annál tartalmasabb füzet; három olyan tanulmányt mutat be, ami előadás formájában a Földtudományi Szakbizottság legutóbbi, Kecskeméten tartott ankétjában hangzott el. Az immár nyomtatásban is megjelent írásokat főleg azoknak a szakembereknek ajánljuk, akik az Alföld geológiai tulajdonságai iránt érdeklődnek. A kötetben együtt publikált írások témája szorosan kapcsolódik egymáshoz, a szerzők kutatási eredményei szervesen egymásra épülnek. Haas János bemutatja, hogy jelenlegi ismereteink szerint Magyarország geológiai felépítésének milyen fő vonásai vannak. Kovács Sándor azt írja le, hogy geológiai időrendben hogyan keletkezett az Alföld, s milyen fejlődési folyamatokkal alakult olyanná, amilyen ma.

Horváth Ferenc geodinamikai szempontból vizsgálja

az Alföld neogénben történt változásait.

Az *erdészettudomány története Dél-Magyarországon* című, kicsit vastkosabb formátumú tanulmánykötet hat szerző írását köti egy csokorba. Dózsa József, Papp László, Tóth József, Walter Ferenc, valamint Faragó Sándor és Kovács Lóránt kollektíven vettek részt tanulmányukkal a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottsága egyik pályázatán, ahol munkájukat a bíráló bizottság kiemelt díjjal jutalmazta, s az írásokat kiadásra javasolta.

Ebben a kötetben a jövő erdészeinek okulására az *Alföld erdősítésének történetét, mintegy száz év küzdelmét próbálják a szerzők megrajzolni*. Felsorakoztatják a nagy elődök erőfeszítéseit, eredményeit, így töb-

bek között Krámer János György tábori orvos, botanikus, Vedres István, mérnök, Kiss Ferenc erdész az Alföld fásítására buzdító írásait és tevékenységét. A könyvet olvasva kiderül, hogy az ország első magyar nyelvű erdészeti szakiskolája Asotthalmon nyílt meg, a múlt század végén. Száz évvel korábban pedig Kistelek, Szeged úrbéres községe azzal fordult a városhoz, mint kegyurához, hogy „mentse meg a községet a homok elárasztásától”.

A kiadványt figyelmebe ajánljuk minden olyan szakembernek, aki az erdészet, e gyönyörű szakterület keretén belül tevékenykedik, s azoknak is, akik a következő erdészgeneráció jelöltjeit nevelik, tanítják, majd az ország valamelyik szakiskolájában.

P. E.

Püski-könyvesbolt Szegeden

A tavalyi év végén alakult meg a Püski-Isis Kft. Elsősorban könyvnyomtatással, könyvkiadással és könyvterjesztéssel foglalkozik, s az alapítók — a New Yorkban működő Püski-Corvin (a két világháború között a népi írók legendás kiadójának, a Magyar Elettkönyvek gazdájának, Püski Sándornak cége), a budapesti Isis kulturális kiadó, a Művelt Nép és az Állami Könyvterjesztő Vállalat, továbbá a Kultúra Külforgatási Vállalat — mintegy 16 millió forintos alaptőkével igen fontos társadalmi, közéleti és politikai célok szolgálatát tűzték maguk elé. Arról van szó, hogy újra felvállalják a népi gondolat eszmekörét, a nemzeti megújulást, az új, haladó történelemszemléletet, a reformmozgalmat támogatva. A Püski-Isis Kft. egyik legnagyobb vállalkozása — hogy könyvesbolti hálózatot alakít ki Magyarországon, Szombathely, Sopron, Győr, Kaposvár, Pécs, Miskolc, Dombóvár, Békéscsaba, és természetesen a főváros mellett Szegeden is Püski-könyvesbolt nyílik — holnap, szerdán a Bartók Béla tér 1. sz. alatti, eddig is könyvesboltként funkcionáló üzletben.

A Püski-boltok, így a szegedi is, egyaránt kínálják majd a fenti eszméiket szolgáló könyveket, a kft. másik kiadója, az Eötvös könyvei mellett megtalálhatók lesznek az alternatív mozgalmak kiadványai is. Ami pedig a legfontosabbakat, azaz a Püski-kiad-

ványokat illeti, a kínálat szédítő. Borbándi Gyula: *A magyar népi mozgalom*, Für Lajos: *Mennyi a sok sikeresezt*, Gombos Gyula: *Igazmondók és Szabadság-alapítók*, Sinka István: *Felkete Bojtár vallomása*, Ölbédy Ignác: *Napfogyatkozás* című könyve, vagy éppen Gábor Áron Gulag-trilógiája (*Embertől keletre, Szögletes szabadság, Évszázados emberek*), éppúgy kaphatók lesznek, mint a hazai nagy könyvkiadóknak — első-sorban ebbe a profilba illő — kiadványai. A kiadó idén — hasonló témakör-

ben — 25-30 könyvet kíván megjelentetni, s ezek között természetesen nemcsak a Nyugaton élő, hanem hazai szerzők művei is szerepelnek majd. Így például már megjelent (még a tavalyi év végén látott napvilágot) az Októberi kérdések című kötet, amelyben Pozsgay Imrével beszélget Biró Zoltán — az interjúkötet szerzője, a Hírel szerkesztője holnap, a szegedi Püski-könyvesbolt nyitásának napján, délután 4 órától dedikálja könyvét a Bartók Béla téren.

D. L.

Rádiófigyelő

Dorogi Zsigmond Új s új lovát címmel közel egyórás kompozíciót készített. Ady Endre kései verseiből.

Több mint tanulságos, ám egy ilyen összeállítás.

Vasárnap délután 3-kor nem azok a kimondottan nemzetmentő gondolatok rajzanak az ember fejében. Az ebéd aránylag közeli, kellemes emlék, a lélek le- vagy elengedett, a test erőteljes. A tévében rejtélyműsor, vagy magyar nóta, vagy ismeretterjesztő kisfilm, mondjuk a mélytengeri gú- zük szerelmi életéről. A Kossuth adón viszont Sinkovits Imre, meg a kitűnő Kalácsa-együttés, és prózában és megzenésítve, dalban és anélkül: Ady Endre. A legmagyarabb költők egyike.

Hallgattam Adyt és jó darabig nem tudtam, mi az

A fajtánk takarója

oka fokozódó nyugtalanságnak. Hiszen ezek a nagy versek részben örökös fölindulást, részben állandó megnyugvást keltenek. Ráadásul Adyról azt írja Szerb Antal, azért szidta-átkozta annyit, és annyira a magyart, mert nagyon is imádta ezt a magyart, s ekképpen tudott mélyen azonosulni fajtánkkal. Így lehetett, ahogyan ő írta magáról, *A fajtánk takarója*. „Most már úgyis mindegy, / Az Isten talán megövi, / Leszek jó, bús siratója, / Leszek fajtám takarója.”

Hallgattam Dorogi Zsigmond szép, értő, jól meg-szerkesztett kompozícióját, s az jutott eszembe: lám, lám, ki mindenki is lehet (és hogyan) manapság a fajtánk takarója. Aki gazdaságpolitikai megváltónak hirdetik, aki mindenáron

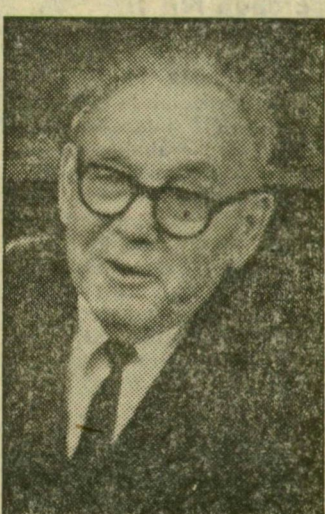
konfrontációra törekszik, kerül amibe kerül, mert-hogy „helyzet van”, aki saját hatalmát, funkcióját védi, szép nemzeti(bb) jel-szavakba burkolva...? Milyen sokféle takarója lehet ma a fajtánknak, állapítottam meg szomorúan, miközben tovább szölt Ady a rádióból. „Es mi nem leszünk szétszórva / Áldott, de mégis győzedelmes fajtánk...” Azután híreket mondtak, a rádió bemutatta új felvételeit, a tévében már véget ért a magyar nóta, a mélytengeri gúzik szerelmi életének ismertetése vagy éppen a rejtélyműsor, és mire besötétedett, az ember érezte, hogy lassacskán megéhezett. A Kossuth-adón is új műsor kezdődött. Ezzel a címmel: *Gondból gondolat*.

. Domonkos László

Popán Imre köszöntése

Popán Imre 1909-ben született Szegeden. Kubikosként, majd téglagyári munkásként tartotta el családját. Később, 1945-től a rendőrségnél teljesített szolgálatot — 1958-tól nyugdíjas.

A munkásmozgalmában 1923-tól vesz részt. A pártnak 1936-ban lett tagja. A Földmunkások Szakszervezetének aktivistájaként, mint ifjúmunkás röplapokat terjeszt és a munkáskönyvtár agitátora. Ekkor Budapesten dolgozik, részt vesz a budai pályaudvari sztrájkban. A felszabadulás előtti képviselő-választásokon az SZDP jelöltjeit támogatja, mellettük agitál. 1956-ban szolgálati kötelességét teljesítette. Volt alapszervezeti titkár és propagandista. Most, 80 éves korában is aktív pártmunkás, hisz a béke-telepi körzeti pártalapszervezet csoportvezetője. Több évtizedes munkásmozgalmi tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el ez idáig, így a Szolgálati Érem különböző fokozatai mellett tu-

lajdonosa a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremnek és a Szocialista Hazáért Erdemrendnek is.

Popán Imrét 80. születésnapján a szegedi pártbizottság székházában a megyei pártbizottság nevében Novákné Halász Anna, a bizottság titkára, és Oláh Miklós, a városi pártbizottság titkára köszöntötte tegnap, hétfőn délután.